

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З МЕТРОЛОГІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У НІМЕЦЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Стаття присвячена розгляду фразеологічних одиниць з метрологічним компонентом німецької і української мов. Визначено види варіантності фразеологізмів, їх семантичні типи.

Ключові слова: *фразеологізм, метрологія, одиниці виміру, варіантність, семантичні типи.*

Статья посвящена рассмотрению фразеологических единиц с метрологическим компонентом немецкого и украинского языков. Определены виды вариантности фразеологизмов, их семантические типы.

Ключевые слова: *фразеологизм, метрология единицы измерения, вариантность, семантические типы.*

The article deals with some phraseological units with the metrological component of German and Ukrainian. The kinds of the variance of the phraseologisms, their semantic types are singled out.

Key words: *phraseologism, metrologie, measures units, variations, semantic types.*

1. **Вступні зауваження.** Сучасна лінгвістика постійно звертається до кола важливих проблем міри і ваги, залучаючи дані метрології [4: 522]. Фразеологізми з метрологічним компонентом є однією з численних груп фразеологічного фонду мови. Вивчення фразеологічних одиниць здійснювалося В.І. Архангельським, О.М. Бабкіним, Ш. Баллі, В.В. Віноградовим, В.П. Жуковим, О.В. Куніним, Б.О. Ларіним, О.І. Молотковим, Л.І. Ройзензоном, В.М. Теля, А. М. Чепасовою, М.М. Шанським та ін. На матеріалі німецької мови відомі праці Г. Бургера, Д.О. Добровольського, М.В. Гамзюка, І.І. Чернишової, О.Д. Райхштейна, В. Фляйшера, Г. Шеманна та ін. Питаннями фразеології української мови займалися Л.Г. Авксентьев, М.Ф. Алефіренко, В.М. Білоноженко, І.С. Гнатюк, М.Т. Демський, І.Л. Коломієць, Л.Г. Скрипник, Г.М. Удовиченко, І.Г. Чередниченко, О.С. Юрченко та ін. Однак, незважаючи на велику кількість праць, існують поодинокі наукові розвідки саме фразеологічних одиниць з метрологічним компонентом (далі – ФОМК). Дослідження З.І. Унук [13], і З. Ястремської [16, 17], проведені у порівняльному аспекті на матеріалі слов'янських мов (словацької й української), а стаття В.О. Бобкова обмежується лише англійською мовою [3]. Саме відсутність досліджень ФОМК, виконаних на матеріалі німецької і української мов, і зумовила **актуальність** цієї роботи. **Мета** полягає у здійсненні порівняльного аналізу ФОМК у німецькій і українській мовах. Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити наступні **завдання**: 1) встановити інвентар досліджуваних одиниць; 2) розглянути їх компонентний склад і семантико-граматичні розряди; 3) встановити види фразеологічних варіантів у досліджуваних мовах; 4) охарактеризувати семантичні типи ФОМК; 5) здійснити їх тематичну класифікацію.

Об'єктом дослідження є фразеологізми німецької і української мов з метрологічним компонентом. **Предмет** дослідження – семантичні особливості ФОМК у порівняльному аспекті. **Матеріалом** слугували 404 фразеологічні одиниці, серед них 220 – з німецької мови і 184 – з української, дібрані за допомогою суцільної вибірки із тлумачних і фразеологічних словників досліджуваних мов [4, 14, 15, 19, 20, 24]. За дефініцією О.В. Куніна, фразеологічна одиниця – це стійке сполучення слів з повністю або частково переосмисленим значенням [8: 160]. У цій роботі розглядаються ФОМК у німецькій і українській мовах типу: нім. *federleicht sein* ‘бути легким, як пір’їна’, укр. *як семисотна верства* ‘неприродно рівно, дуже виструнчено’.

2. **Компонентний склад ФОМК.** За основу класифікації ФОМК взято вже існуючу класифікацію фразеологічних одиниць Л.Г. Скрипник [11: 73]. ФОМК передбачають у своєму складі різну кількість компонентів у досліджуваних мовах, що відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Компонентний склад ФОМК у німецькій і українській мовах

№ з/п	Компонентний склад	Мови	
		Німецька	Українська
1.	Двочленні	21 (10 %)	53 (29 %)
2.	Тричленні	54 (24 %)	79 (43 %)
3.	Чотиричленні	33 (15 %)	27 (14 %)
4.	П'ятичленні	35 (16 %)	17 (9 %)
5.	Шостичленні	48 (22 %)	7 (4 %)
6.	Семичленні	19 (9 %)	1 (1 %)
7.	Восьмичленні	10 (4 %)	-
Разом		220 (100 %)	184 (100 %)

Як видно з таблиці 1, двочленні ФОМК у німецькій мові посідають п'яте місце, а в українській – друге, напр.: нім. *um Haaresbreite* ‘трохи не, на волосок’, укр. *на півпальця* ‘зовсім мало, трохи’. На першій позиції як у німецькій, так і в українській мовах є тричленні ФОМК, напр.: нім. *in letzter Minute* ‘в останню хвилину’, укр. *ні на вершок* ‘ніяк, ніскільки’. Чотиричленні ФОМК у німецькій мові на четвертому місці, а в українській – на третьому, напр.: нім. *mit seinem Pfunde wuchern* ‘спекулювати своїм талантом’, укр. *на відстані гарматного пострілу* ‘досить далеко’. П'ятичленні ФОМК у німецькій мові на третій сходинці і їх майже вдвічі більше, ніж в українській, де вони розташовані на четвертому місці, напр.: нім. *meilenweit von etw. entfernt sein* ‘хто-небудь дуже далекий від чогось, хто-небудь і не намагається зробити що-небудь’, укр. *за сім верст киселю їсти* ‘витратити багато зусиль на справу, яка не має ніякого значення’. Серед шостичленних ФОМК майже у сім разів більше одиниць у німецькій мові (друге місце), ніж в українській (п'яте місце), напр.: нім. *j-m zentnerschwer auf der Seele liegen* ‘гнітити душу’, укр. *[як (мов, нібу)] чорт сім кіп гороху змолотив* ‘хто-небудь має віспини або шрами від них’. Семичленні ФОМК посідають у німецькій мові шосте місце і представлені значно

більшою кількістю одиниць, на відміну від української, де вони репрезентовані всього одним фразеологізмом і також знаходяться на шостому місці, напр.: нім. *von der ersten bis zur letzten Minute* 'з першої до останньої хвилини', укр. *холод пробірає від голови аж до ніг* 'кому-небудь дуже холодно або когось охоплює сильний озноб від переляку, несподіванки і т. ін.'. Восьмичленні ФОМК є найменш чисельними і характерні лише для німецької мови, де вони розташовані на останньому, сьомому місці у таблиці, напр.: *nicht um einen Fußbreite (von der Stelle) weichen* 'не відступати ні на п'ядь'.

3. Семантико-граматичні розряди ФОМК. У лінгвістиці існує низка праць, присвячених аналізу основних семантико-граматичних розрядів фразеологічних одиниць, а саме: субстантивних, дієслівних, адвербіальних і ад'єктивних [7: 270-341], або згідно з класифікацією Л.Г. Скрипник, субстантивних, предикативних, атрибутивних і обставинних [11: 89]. О.І. Молотков розрізняє іменні, дієслівні, ад'єктивні, адвербіальні, дієслівно-пропозиційні і вигуківі лексико-граматичні розряди фразеологізмів [9: 126-149]. Взявши за основу принцип співвіднесення семантики фразеологізму із значенням того чи іншого слова В.Д. Ужченко, Л.Г. Авксентьев встановлюють іменні, дієслівні і прислівникові типи семантико-граматичних розрядів фразеологізмів [12: 35]. В.М. Білоноженко і І.С. Гнатюк виокремлюють наступні лексико-граматичні групи фразеологізмів: субстантивні, ад'єктивні, дієслівні, адвербіальні та вигуківі [2: 59-69]. Базовою для цієї роботи є класифікація М.Ф. Алефіренка, яка враховує як наявність або відсутність у лексичних компонентів граматичних категорій і їх морфологічних парадигм, так і синтаксичні функції фразеологізмів у реченні [1: 46]. Автор виділяє субстантивні, ад'єктивні, дієслівні, адвербіальні та інтер'єктивні семантико-граматичні категорії. Саме ця класифікація є найбільш повною і релевантною для ФОМК німецької і української мов (див. табл. 2).

Таблиця 2

Семантико-граматичні розряди ФОМК у німецькій і українській мовах

№ з/п	Семантико-граматичні розряди	Мови	
		Німецька	Українська
1.	Дієслівні	144 (65 %)	49 (27 %)
2.	Адвербіальні	40 (18 %)	104 (57 %)
3.	Ад'єктивні	22 (10 %)	19 (10 %)
4.	Субстантивні	13 (6 %)	10 (5 %)
5.	Інтер'єктивні	1 (1 %)	2 (1 %)
	Разом	220 (100 %)	184 (100 %)

Дієслівні фразеологічні одиниці мають значення процесуальності і їм властиві граматичні категорії виду, стану, способу, особи, часу. У реченні вони виконують синтаксичну функцію присудка [1: 53]. Цей семантико-граматичний розряд ФОМК виявився найбільш продуктивним у німецькій мові, що видно із таблиці 2, напр.: нім. *alles mit der*

gleiches Elle messen ‘міряти все на свій аршин’, укр. *за версту почути* ‘одразу розпізнати, відрізнити кого-, що-небудь’.

До адвербіальних належать фразеологізми кількісно- або якісно-обставинної семантики, які характеризуються повною відсутністю морфологічних парадигм і виконують у реченні функції обставин [1: 62]. ФОМК адвербіального семантико-граматичного розряду в українській мові є більш чисельними, ніж у німецькій, напр.: нім. *Schritt für Schritt* ‘крок за кроком’, укр. *як один фунт* ‘рівно, точно’.

Ад’єктивним фразеологічним одиницям притаманне категоріальне значення атрибутивності, здатність виражати статичну ознаку предметів. У реченні вони виконують функції неузгодженого означення або іменної частини складеного присудка [1: 59]. У досліджуваних мовах вони мають майже однакову кількість, напр.: нім. *haargenau* ‘дуже точний’, укр. *з мізинець* ‘малий величиною, довжиною або зростом’.

Субстантивними називаються фразеологізми з узагальнено-предметною семантикою, об’єктивованою в граматичних категоріях роду, числа й відмінка. У реченні вони виконують синтаксичні функції підмета, іменної частини складеного присудка або додатка [1: 46]. Цей семантико-граматичний розряд репрезентують такі ФОМК, напр.: нім. *ein Tropfen Wermut* ‘ложка дьогтю’, укр. *верстовий (стовповий) шлях* ‘головний напрямок у русі або розвитку чого-небудь’.

До інтер’єктивних належать фразеологічні одиниці, які виражають різноманітні почуття і не можуть виконувати номінативної функції [1: 67]. Особливість цих ФОМК полягає у тому, що вони є формулами соціального етикету. У досліджуваних мовах вони характеризуються найменшою продуктивністю, напр. нім. *eine Sekunde (bitte)!* ‘одну секунду (будь ласка)!', укр. *сім футів під кілем!* ‘усталена форма побажання успіху, удачі’.

4. Варіантність ФОМК. Фразеологічні варіанти – це такі фразеологічні одиниці, які відрізняються між собою синонімічними компонентами і, допускаючи видозміну їх порядкового розташування та граматичних форм, зберігають спільність загального значення [12: 65]. Дослідники виділяють різні види варіантів компонентів фразеологічних одиниць: фонетичні, лексичні, граматичні (морфологічні), еліпсовані (редуковані), словотворчі, проте не всі із них характерні для ФОМК. У досліджуваних мовах до різних видів фразеологічної варіантності схильні 125 ФОМК, серед них 60 – у німецькій мові і 65 – в українській (див. табл. 3).

Таблиця 3

Види варіантності ФОМК у німецькій і українській мовах

№ з/п	Види варіантності	Мови	
		Німецька	Українська
1.	Лексична	40 (67 %)	12 (11 %)
2.	Еліпсована	7 (12 %)	11 (10 %)
3.	Граматична	3 (5 %)	18 (17 %)
4.	Змішана	10 (16 %)	24 (62 %)
Разом		60 (100 %)	65 (100 %)

Лексичні варіанти фразеологічних одиниць виникають найчастіше внаслідок синонімних змін компонентів [11: 125]. Цей вид варіантності ФОМК є найбільш продуктивними у німецькій мові. Лексична заміна компонента фразеологічної одиниці може відбуватися у межах одного тематичного ряду, напр.: нім. *um jeden Fußbreite (um jede Handbreite) Land (Boden) kämpfen* ‘боротися за кожну п’ядь землі’, укр. *почому (почім) ківиш (пуд, фунт, корець) лиха* ‘багато горя, біди, неприємностей’.

Еліпсовані варіанти передбачають видалення одного або декількох компонентів фразеологічної одиниці, внаслідок чого вона стає компактнішою і лаконічнішою [11: 139]. В українській мові вони є найменш чисельними, напр.: нім. *sein Licht (nicht) unter den Scheffel stellen* ‘(не) заривати свій талант у землю’, укр. *три мішки гречаної вовни (і всі неповні)* ‘1) багато зайвого, несерйозного, несуттєвого і т. ін.; 2) небилиці; небагато чого-небудь’.

Граматичні варіанти містять префіксальні і суфіксальні утворення, а також іменники, що мають форму однини або множини, іноді зі значенням збірності [11: 136]. У німецькій мові цей вид фразеологічної варіантності є найменш продуктивним, напр.: нім. *Stunde um Stunde verging (Stunden um Stunden vergingen)* ‘проходила година за годиною (проходили години за годинами)’, укр. *повний (повен) мішок* ‘дуже багато’. На думку Г. Бургера, сюди належить також інверсія [18: 25], що зафіксовано у німецькій мові, напр.: *genau auf die Minute (auf die Minute genau)* ‘хвилина у хвилину, з точністю до хвилини’.

Змішана варіантність є результатом поєднання всіх зазначених вище видів фразеологічних варіантів, до яких належать наступні:

1) Лексико-граматичний, у німецькій мові зафіксовано 5 ФОМК (8 %), а в українській – 16 ФОМК (41 %), напр.: нім. *etw. (alles) bis auf die (bis zur) letzte (letzten) Minute verschieben (aufschieben)* ‘відкладати щось на останню хвилину’, укр. *міряти міркою (мірками, ковшем) гроші* ‘бути дуже багатим, мати великий капітал’;

2) Лексико-еліпсований, що містить однакову кількість ФОМК у досліджуваних мовах (по чотири у кожній, що становить 6 % у німецькій мові і 10 % в українській), напр.: нім. *[nur] einen Steinwurf entfernt sein (liegen)* ‘рукою подати’, укр. *[як] палицею (шанкою) докинути* ‘дуже близько’;

3) Граматично-еліпсований, що є найменш чисельним. У досліджуваних мовах виявлено лише по 1 ФОМК (2 % у німецькій мові, 3 % в українській), напр.: нім. *ein gerüttelt (gerütteltes) Maß [an (von) etw.]* ‘повно, вдосталь, вщерт, повно-повнісінько’, укр. *нід [повним] градусом (градусами)* ‘у стані сп’яніння, напідпитку’;

4) Лексико-граматичний + еліпсований, що зафіксований лише в українській мові (3 ФОМК, це дорівнює 8 %), напр.: *[старій] жабі (горобцю, горобцеві) по коліна* ‘неглибоко; мало води’.

5. Семантичні типи ФОМК. При семантичній класифікації ФОМК у німецькій і українській мовах враховувалися словникові дефініції, оскільки саме “словникова дефініція вважається ядерною частиною тлумачення, найбільш суттєвою і важливою, яка містить в собі основну семантичну характеристику фразеологічної одиниці” [2: 45]. У досліджуваних мовах більшість одиниць має одне значення, набагато рідше – два і лише у одному випадку – три, тобто йдеться про полісемію фразеологізмів. Найбільша кількість полісемічних ФОМК зафіксована в українській мові, напр.: *на око* ‘1) без точного підрахунку, обчислення, вимірювання, приблизно; 2) не пов’язаний з точними підрахунками, приблизний; 3) за зовнішнім виглядом’; *на один аришин* ‘1) за тим самим зразком,

однаково; 2) дуже схожі між собою, однакові'; *ані (ні) кроку* '1) ніскільки, нітрохи; 2) нікуди'. Таким чином, до семантичної класифікації ФОМК були залучені 427 ЛСВ (226 у німецькій мові і 201 в українській). За основу семантичної класифікації було взято семантичні функції, які фразеологічні одиниці виконують при позначенні різних аспектів об'єктивної дійсності. Як було встановлено, всі ФОМК розподіляються за наступними семантичними типами: дія, спосіб дії, кількість, людина, абстрактні поняття (див. табл. 4).

Таблиця 4

Семантична класифікація ФОМК у німецькій і українській мовах

№ з/п	Семантичні типи	Мови	
		Німецька	Українська
1.	Дія	103 (45 %)	52 (26 %)
2.	Спосіб дії	67 (30 %)	71 (35 %)
3.	Людина	31 (14 %)	23 (12 %)
4.	Кількість	18 (8 %)	47 (23 %)
5.	Абстрактні поняття	7 (3 %)	8 (4 %)
	Разом	226 (100 %)	201 (100 %)

Як видно з таблиці 4, семантичний тип “дія” є найбільш продуктивним у німецькій мові. Підрунтям для його виокремлення слугує наявність у ФОМК семи на позначення дії, напр.: нім. *drei Meilen gegen den Wind stinken* ‘тхнути за версту’, укр. *як (мов, ніби) пуд ваги скинути [з себе]* ‘відчутти велике полегшення’.

Семантичний тип “спосіб дії” є найбільш чисельним в українській мові і описує спосіб, за допомогою якого відбувається дія, напр.: нім. *alle fingerlang* ‘раз у раз, безперестану, щохвилини’, укр. *на два вершки* ‘дуже близько’.

Наступний тип ФОМК є антропоцентричним і вживається на позначення зовнішнього вигляду людини, рис її характеру, напр.: нім. *bis in die Fingerspitzen musikalisch sein* ‘бути музикальним до кінчиків нігтів’; *es faustdick hinter den Ohren haben* ‘бути дуже хитрим’, укр. *аришин у плечах (аришин в плечі)* ‘широкоплечій, дужий (про людину)’, *мишок сліз* ‘плаксива людина’.

ФОМК семантичного типу “кількість” в українській мові в 2,5 рази більше, ніж у німецькій. Здебільшого вони вживаються на позначення кількості за умовною шкалою: “ніскільки” → “мало” → “багато”, напр.: нім. *nicht um ein Haar* ‘ні на волосину’ → *einen Fingerhut voll* ‘з наперсток’ → *ein gerüttelt (gerütteltes) Maß [an (von) etw.]* ‘повно, вдовсталь, вщерт, повно-повнісінько’; укр. *ні на гран* ‘ніскільки, нітрохи’ → *на півнальця* ‘зовсім мало, трохи’ → *у дві пригорці не захопиш* ‘дуже багато чого-небудь’.

Найменш чисельним є семантичний тип “абстрактні поняття”, що репрезентований у досліджуваних мовах майже однаковою кількістю фразеологізмів. Прикладами можуть слугувати: нім. *ein Schritt vorwärts* ‘прогрес, успіх’, укр. *прокрустове ложе* ‘те, що виступає мірилом, під яке штучно, насильно підганяють що-небудь, пристосовують з його допомогою до чогось’.

6. **Тематична класифікація ФОМК.** На думку та Д.М. Шмельова у межах тематичних груп виділяється загальний елемент, що поєднує всі інші одиниці, які називають предмети та явища об'єктивної дійсності. При цьому за номінативною ознакою можна виділити наступні тематичні групи ФОМК (табл. 5).

Таблиця 5

Тематична класифікація ФОМК у німецькій і українській мовах

№ з/п	Тематичні групи	Мови	
		Німецька	Українська
1.	Одиниці виміру	76 (14 %)	72 (12 %)
2.	Соматизми	70 (45 %)	45 (26 %)
3.	Предмети побуту	36 (30 %)	42 (35 %)
4.	Фізичні дії	30 (8 %)	19 (23 %)
5.	Рослини	4	1
6.	Тварини	-	4
7.	Спороди	2	-
8.	Метали	1	-
9.	Взуття	-	1
10.	Їжа	1	-
Разом		220 (100 %)	184 (100 %)

6.1. За даними таблиці 5, найбільш продуктивними у досліджуваних мовах є фразеологізми на позначення різних одиниць виміру, а саме:

1) часу (37 ФОМК у німецькій мові, 22 – в українській), напр.: нім. *fünf Minuten vor zwölf* ‘в останню хвилину’, укр. у 24 години ‘за короткий час’;

2) довжини (8 ФОМК у німецькій мові і 25 – в українській), напр.: *Kilometer fressen* ‘мчати’, укр. *верства пирятинська* (чугуєвська, келебердянська, мальована) ‘дуже висока на зріст людина’;

3) ваги (по 8 ФОМК у досліджуваних мовах), напр.: нім. *von j-m gehen hundert (fünf) auf ein Lot* ‘гріш ціна кому-небудь’, укр. *не один (добрий) пуд солі з їсти* ‘довго жити з ким-небудь, зазнати чималих випробувань у спільних діях, пізнати, вивчити когось і т.і.’;

4) одиниць штучного виміру (7 ФОМК у німецькій мові і 6 – в українській), напр.: нім. *im Dutzend billiger* ‘дюжинами дешевше’, укр. *чортова дюжина* ‘тринадцять’.

5) Лише у німецькій мові зафіксовані 2 ФОМК на позначення одиниці виміру кута, напр.: *sich um 180 Grad drehen* ‘повернутися на 180 градусів’ і 1 одиниця виміру віддалі небесних тіл, напр.: *Lichtjahre entfernt sein* ‘бути дуже далеко’. В українській мові наявні 4 ФОМК на позначення одиниць виміру об'єму, напр.: *роздавити півлітру* ‘розпивати спиртне’ і 1 одиниця виміру вмісту алкоголю у деяких напоях, напр.: *під градусом* ‘у стані сп'яніння, напідпитку’.

6.2. До наступної тематичної групи, яка також є чисельною, належать ФОМК, що містять у своєму складі соматизми, напр.: *eine faustdicke Lüge* ‘нагла, нахабна брехня’, укр. (і) *на ніготь* ‘абсолютно, зовсім’.

6.3. Тематична група на позначення предметів побуту складається значною мірою з найменувань посуду і різних ємкостей, що вживалися за мірило ще у давні часи (нім. *Eimer* ‘відро’, *Faß* ‘бочка’, *Scheffel* ‘діжка’, укр. *ківш*, *корець*, *макітра*, тощо). Дослідники встановлюють об’єм різних посудин [5: 109; 6; 10; 21; 22; 23]. Прикладами слугують: нім. *in Scheffeln Geld einheimsen* ‘грести гроші лопатою’, укр. *[добра] макітра розуму* ‘хто-небудь дуже розумний, розсудливий, кмітливий’.

6.4. Тематична група ФОМК “фізичні дії” містить у німецькій мові більше фразеологізмів, ніж в українській, напр.: нім. *keinen Schritt nachgeben* ‘не відступати ні на крок’, укр. *дістати рукою* ‘дуже близько’.

6.5. ФОМК на позначення рослин представлені 4 фразеологізмами у німецькій мові і 1 – в українській, напр.: нім. *aufs Korn nehmen* ‘брати на мушку’, укр. *на макове зерно* ‘1) дуже мало, трошки; 2) зовсім, ніскільки’.

6.6. Лише в українській мові зафіксовані 4 лексеми тематичної групи “тварини” і 1 лексема тематичної групи “взуття”, напр.: *із заячий хвіст* ‘дуже мало’, *вскочити вище халяв* ‘потрапити в неприємне, скрутне становище’.

6.7. Тематичні групи “споруди”, “метали” і “їжа” представлені лише по одній ФОМК у німецькій мові і є найменш чисельними. Прикладами слугують: *j-m haushoch überlegen sein* ‘значно перевищувати кого-небудь’, *bleischwer auf j-m lasten* ‘пригнічувати когось’, *Dreikäsehoch* ‘від горшка 2 вершка’.

7. Висновки.

7.1. Компонентний склад ФОМК досліджуваних мов містить різну кількість елементів: від одного до восьми – у німецькій мові і від двох до семи – в українській (п. 2).

7.2. Дієслівні семантико-граматичні розряди ФОМК є найбільш продуктивними у німецькій мові, а адвербіальні – в українській. Також чисельними в мовах, що зіставляються, є ад’єктивні і субстантивні розряди, а інтер’єктивні – малопродуктивними (п. 3).

7.3. Серед видів варіантності ФОМК у німецькій мові переважає лексична, а в українській – граматична, еліпсована представлена меншою кількістю одиниць. У досліджуваних мовах зафіксовані ФОМК зі змішаними видами варіантності: лексико-граматичною, лексико-еліпсованою, граматично-еліпсованою, а також властивою тільки українській мові лексико-граматичною + еліпсованою (п. 4).

7.4. Семантичний аналіз показав, що в українській мові спостерігається більша кількість полісемічних ФОМК, ніж у німецькій. Всі ФОМК поділяються на наступні семантичні типи: дія, спосіб дії, людина, кількість, абстрактні поняття (п. 5).

7.5. За даними тематичної класифікації можна виділити такі групи: одиниці виміру, сомагизми, предмети побуту, фізичні дії, рослини, тварини, споруди, метали, взуття, їжа (п. 6).

8. **Перспективи дослідження.** У перспективі подальшого дослідження – аналіз паремій, як виду фразеологічних одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології / М.Ф. Алефіренко. – Харків: Вища школа, 1987. – 133 с.
2. Білоноженко В.М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В.М. Білоноженко, І.С. Гнатюк. – К.: Наук. думка, 1989. – 153 с.

3. Бобков В.О. Семантичні особливості англійських фразеологізмів з компонентами-назвами метрологічних одиниць inch, step, foot / О.В. Бобков // Наукові записки. Серія філологічна. – Острог: Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2006. – С. 7-17.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1425 с.

5. Дзензелівський Й. О. Спостереження над лексикою українських говірок Нижнього Подністров'я / Й. О. Дзензелівський // Научные записки Ужгород. гос. ун-та. Серия историко-филологическая. – Львов : Изд-во Львов. гос. ун-та, 1955. – Т. 3. – С. 63–114.

6. Кривчанська М.Ф. Назви посуду гончарного промислу Полтавщини / М.Ф. Кривчанська // Полтавсько-київський діалект – основа української національної мови. – К.: Вид-во Акад. наук Укр. РСР, 1954. – С. 115–129.

7. Кунин А.В. Английская фразеология / А.В. Кунин. – К.: Наук. думка, 1970. – 362 с.

8. Кунин. А. В. Фразеология современного английского языка. Опыт системного описания / А.В. Кунин. – М.: Международные отношения, 1972. – 215 с.

9. Молотков А.И. Основы фразеологии русского языка / А.И. Молотков. – Л.: Наука, 1977. – 284 с.

10. Сидоренко О.Ф. З давньої української метрології (“відро”) / О.Ф. Сидоренко // Український історичний журнал. – К.: Наук. думка, 1971. – № 4 (121). – С. 74–77.

11. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. / Л.Г. Скрипник. – К.: Наук. думка, 1973. – 278 с.

12. Ужченко В.Д. Українська фразеологія. / В.Д. Ужченко, Л.Г. Авксентьев. – Харків: Основа, 1990. – 165 с.

13. Унук З.І. Словацька й українська фразеологія з компонентами-назвами метрологічних і грошових одиниць: дис... канд. філол. наук: 10.02.03 / Унук Зоряна Ігорівна. – Львів, 2000. – 255 с.

14. Фразеологічний словник української мови: В 2 кн. / [уклад. Білоноженко В.М., Винник В.О., Гнатюк І.С. та ін.]. – 2-ге вид. – К.: Наук. думка, 1999. – Кн. 1. – 528 с.

15. Фразеологічний словник української мови: В 2 кн. / [уклад. Білоноженко В.М., Винник В.О., Гнатюк І.С. та ін.]. – 2-ге вид. – К.: Наук. думка, 1999. – Кн. 2. – С. 529 - 980.

16. Ястремська З. Слов'янські й українські фразеологізми з компонентами-назвами мір об'єму і місткості та їх варіантність / З. Ястремська // Проблеми слов'язнознавства, 2000. – Вип. 51. – С. 180-186.

17. Ястремська З. Слов'янські й українські фразеологізми з компонентами-назвами шляхових мір / З. Ястремська // Міжнар. славістична конф., присвячена пам'яті проф. К. Трофимовича, 21-22 травня 1998 р.: матеріали конф. – Львів, 1998. – Т.2. – С. 395-401.

18. Burger, H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen / H. Burger. – 2., überarb. Aufl. – Berlin: Erich Schmidt, 2003. – 224 S.

19. Deutsche Idiomatik. Die deutschen Redewendungen im Kontext / [hrsg. von H. Schemann]. – 1. Aufl. – Stuttgart; Dresden: Ernst Klett Verlag für Wissen und Bildung, 1993. – 1037 S.

20. Duden Deutsches Universalwörterbuch / [hrsg. u. bearb. vom Wissenschaftlichen Rat u. den Mitarbeitern der Dudenredaktion ; unter der Leitung von G. Drosdowski]. – 5., überarb. Aufl. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 2003. – 1892 S.

21. Kröger, U. Der Lübecker Scheffel. Ein Getreidemaß in früherer Zeit / U. Kröger //

Zeitschrift des Vereins für Lübeckische Geschichte und Altertumskunde. – Lübeck: Verlag Max Schmidt Römhild, 1985. – Bd. 65. – S. 333–340.

22. Prickler H. Der Eimer. Ein Beitrag zur mittelalterlich-neuzeitlichen Meßkunde des burgenländischen Raumes / H. Prickler // Burgenländische Heimatblätter, 1962. – Jg. 24. – S. 21–34.

23. Schmitz D. Einen Scheffel aus Wesel – den hat nicht jeder Esel! Ein Bericht über metrologische Gegebenheiten in und Sammlungsstücke aus Wesel / D. Schmitz // Kunst – Kultur – Geschichte am Niederrhein. – Bielefeld: Verlag für Regionalgeschichte, 2005. – S. 109–120.

24. Wolf, F. Moderne deutsche Idiomatik. Systematisches Wörterbuch mit Definitionen und Beispielen. – München: Max Hueber Verlag, 1966. – 823 S.